

УДК 37.013.83

Віталій Зелюк, Надія Білик

АНДРАГОГІЧНА ПОЗИЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ НОВАТОРСТВА

Віталій Зелюк, Надежда Бильк.

Андрогогическая позиция региональной школы новаторства.

А Акцентується увага на принципах освіти дорослих з андрагогічних позицій через діяльність регіональних і зональних шкіл новаторства у системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: принципи освіти дорослих, андрагогічна позиція, новаторство у педагогіці, регіональна школа новаторства.

А Акцентируется внимание на принципах образования взрослых с андрагогических позиций через деятельность региональных и зональных школ новаторства в системе последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: принципы образования взрослых, андрагогическая позиция, новаторство в педагогике, региональная школа новаторства.

Vitalij Zeljuk, Nadiya Bilyk.

Andragogical position of the regional school innovation.

S The attention is focused on the principles of the adult education from the andragogical position through the activity of regional and zonal (local) schools of innovation in the system of postgraduate teacher training.

Key words: principles of adult education, andragogical position, innovation in pedagogics, regional school innovation.

Актуальність проблеми: У розгляді феномена і функцій післядипломної педагогічної освіти використовуємо тлумачення змісту цього поняття, запропонованого В.Олійником: «... галузь освіти дорослих, яка забезпечує безперервне вдосконалення професійних знань, умінь та навичок, педагогічних, науково-педагогічних та керівних кадрів освіти шляхом підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації та стажування на основі новітніх технологій, досягнень науки і виробництва» [7, с. 682].

Таким чином, сучасна методологія післядипломної освіти, як відомо, ґрунтується на положеннях андрагогіки – науки про навчання дорослих, яка виокремилася в останні роки і є окремим напрямом педагогіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане розв'язання порушеної проблеми і які використав автор. Формування основ андрагогіки започатковане у працях американських учених (М. Ноулз, Р. Сміт) і здійснюється в дослідженнях учених інших зарубіжних країн – Великої Британії (П. Джарвіс), Німеччини (Ф. Пеггелер), Польщі (І. Дзежговська, І. Вільш), Росії (С. Змеєв), які пропонують різні андрагогічні педагогічні теорії та концепції.

Вагомими є праці з андрагогіки Л. Анциферова, С. Вершловського [1], В. Гаргай, А. Даринського, Г. Сухобської, Ю. Укке, Л. Турос.

Теорія освіти дорослих, зокрема післядипломної педагогічної освіти (ППО), інтенсивно розвивається в українській психолого-педагогічній науці (Н. Бібик, Л. Даниленко, Н. Клокар, В. Маслов, В. Олійник, Н. Протасова, В. Семиченко, Л. Сігаєва, С. Сисоєва, О. Снісаренко, Т. Сорочан та ін.). В основі проведених ними прикладних досліджень у даній сфері – теоретичні засади нових наукових галузей, а саме: андрагогіки, акмеології, інноватики, теорії управління тощо.

Виклад основного матеріалу. Для нас важливі загальні андрагогічні принципи навчання дорослих, які сформулював С. Змеєв і які є основою конструювання моделей навчання вчителів (Н. Клокар, Н. Протасова та ін.) [3; 5]: урахування досвіду (життєвого, соціального, професійного), того, хто навчається, індивідуалізація навчання, використання прагнення до саморозвитку і самовдосконалення, активність і свобода вибору – цілей, змісту, форм і методів до джерел, засобів, термінів і місця навчання.

За Н.Г. Протасовою, андрагогічний підхід до післядипломної педагогічної освіти включає такі принципові положення: провідна роль у власній освіті належить самому фахівцеві; навчання має виходити з індивідуальних особливостей того, хто навчається, відповідати його індивідуальним освітнім потребам та стимулювати їхнє зростання; у процесі навчання треба використовувати внутрішні сили особистості, спиратися на природне прагнення людини до саморозвитку і самовдосконалення; навчальний процес відбувається у спільній діяльності тих, хто навчається, з тим, хто навчає [10]. Також андрагогічний підхід до організації навчання вчителів у системі післядипломної освіти розглядав В.Д. Шарко [13].

Андрогогіка (від греч. andros – доросла людина і agoge – керівництво, навчання та виховання) розробляє проблеми навчання та виховання дорослих людей від 17–20 років до старості в процесі підвищення кваліфікації, безпервної освіти, курсової підготовки і перепідготовки фахівців. Останнім часом з'явилася геронтологія (від греч. geron – старик і логія – учіння). Цей розділ медико-біологічної науки, що вивчає явища старіння організму, доповнюється дослідженнями особливостей навчання та виховання старих людей, тобто теж перетворюється на науку педагогічну [8].

Андрогогіка – прикладна галузь педагогіки, пред-

метом якої є освіта дорослих [11], головна мета якої – науково-методичне і технологічне забезпечення якості підготовки і перепідготовки педагогів через систему підвищення кваліфікації.

Завдання: вивчення і розповсюдження передового вітчизняного і зарубіжного досвіду освіти дорос-

лих; вивчення специфіки освіти дорослих; упровадження андрагогічної моделі науково-методичного супроводу в практику освіти дорослих.

Основні напрями роботи: науково-дослідницька діяльність, науково-методична діяльність, інформаційно-освітня діяльність (табл. 1):

Таблиця 1

Основні напрями роботи

Науково-дослідницька діяльність	Науково-методична діяльність	Інформаційно-освітня діяльність
Проведення науково-прикладних досліджень за напрямками:	Організація науково-методичних досліджень за напрямками:	Реалізація інформаційно-освітньої діяльності за напрямками:
<ul style="list-style-type: none"> Вивчення професійних потреб працівників освіти (з урахуванням віку, статі, соціального статусу, рівня професійної підготовки, стану здоров'я), прогнозування цих потреб. Вивчення досвіду моніторингу ефективності освіти дорослих. Розроблення вимог до кадрів, що забезпечують систему освіти дорослих. Вивчення передового вітчизняного і зарубіжного досвіду освіти дорослих. Вивчення і моделювання напрямів, форм і функцій освітньої діяльності дорослої людини. Діагностика потреб керівників, педагогічних працівників у формуванні професійних компетентностей. 	<ul style="list-style-type: none"> Опанування відомими технологіями освіти дорослих. Розроблення науково-методичних рекомендацій на основі андрагогічного підходу для директорів, заступників директорів, керівників методичних об'єднань. Надання науково-методичної і практичної допомоги методистам курсів підвищення кваліфікації в розробленні й реалізації освітніх програм. Надання андрагогічної підтримки у методичній роботі навчальним освітнім закладам освіти. 	<ul style="list-style-type: none"> Консультування за проблемами освіти дорослих. Формування банку даних з питань освіти дорослих. Організація навчальних семінарів щодо опанування сучасними освітніми технологіями для навчання дорослих, проведення тренінгів розвитку комунікативних навичок у системі підвищення кваліфікації. Видання науково-методичного посібника з актуальних проблем навчання дорослих. Презентація результатів роботи шляхом участі в конференціях, семінарах тощо. Створення інформаційної бази даних щодо розвитку в міжкурсовий період професіоналізму керівників і педагогічних працівників навчальних закладів (участь у проєктах професійного розвитку, інших формах роботи); Проєкти професійного розвитку керівників і педагогічних працівників; Навчання, організація спілкування у професійному Інтернет-середовищі.

За Л. Лук'яною, андрагог – організатор навчання дорослих, консультант, співавтор індивідуальної програми навчання, який поєднує у своїй професійній діяльності й інші функції (надає допомогу у поновленні мотивації до навчальної і професійної діяльності, володіє змістом як андрагогічної, так і професійної діяльності тих, хто навчається, методологією андрагогічного супроводу самоосвіти дорослих (цільове підвищення кваліфікації, випереджене навчання основам науково-дослідної роботи, допомога у створенні проєктів професійного й особистісного розвитку тощо) [4].

Новаторство у вітчизняній дидактиці в 1980-х рр. було породжене самим життям, а саме прагненням учителів різних спеціальностей удосконалити навчально-виховний процес. Характерно, що новаторство охопило вчителів математики та фізики, літератури та мови, образотворчого мистецтва та початкових класів Донецька і Москви, Ленінграда й Одеси, Тбілісі і Підмосков'я і різних інших міст і областей країни. За першими і відомими потягнулися і вчительські маси. Педагогічне новаторство стало явищем загальним. Воно викликало ентузіазм учителів різних поколінь. Імена педагогів-новаторів нині широко відомі педагогічній (і не тільки!) громадськості: В.Ф. Шаталов і Ш.А. Амонашвілі, Є.М. Ільїн і М.М. Палтишев, С.Н. Лисенкова і М.П. Щегинін, І.П. Волков і І.П. Іванов, В.А. Караківський і Б.П. Нікітін. Маючи за плечима багаторічний досвід, вони шукали такі дидактичні системи, які б рішуче змінили освітній процес у школі.

Це давало можливість учителям від самих новаторів отримати матеріал про їхній досвід. Педагоги-новатори зіграли велику роль у переосмисленні багатьох колишніх поглядів і традицій у дидактиці, зробили внесок у розвиток нових напрямів у навчан-

ні учнів, проклали шлях до розгортання численних авторських шкіл, що виникли вже в 90-і роки.

Отже, новаторство в педагогіці з'явилося як органічна відповідь на запит суспільства, що зазнало тотальної кризи освітньої системи при переході суспільства до постіндустріальної фази розвитку. Фазовий перехід, подолати який наше суспільство так і не змогло до цих пір, вимагав змін в основному психотипі, сформованого освітньою системою. Суспільство вимушено відходило від «конвеєрних» методів в освіті, що формували роботів-виконавців. Новій епосі були потрібні зміни в системі освіти і вимагалася поява нових людей із вираженою індивідуальністю, ініціативних, азартних і з підприємницькою жилкою. Жаргон, який став найпопулярнішим у той час у середовищі педагогів-новаторів, ряснів категоріями: індивідуальний підхід, особистісно зорієнтована педагогіка, гуманістична освіта, індивідуальна освітня траєкторія, формування толерантної особистості тощо [5].

Новаторство – це не тільки нові шляхи реалізації, нові ідеї та підходи у педагогічній сфері. Новаторство – це також постійне підстроювання під зовнішні впливи, під зміни в розстановці сил суспільства, в державному регулюванні і політики в галузі освіти і виховання. Беручись за будь-який інноваційний проєкт, творчо працюючої особистості педагога треба запитати себе не тільки про його необхідність, а й про те, наскільки реальне його здійснення. Відсутність коштів, необхідних навичок, що виникають, непереборні перешкоди можуть послужити, тому, що хороша новаторська ідея може виявитися нездійсненою.

Творчо працюючому педагогу притаманні такі характерні риси сучасного новатора:

- сміливий, педагогічно грамотний, нетривіальний

підхід до організації навчально-виховного процесу;

- вміння вловлювати сучасні тенденції у вихованні та освіті;
- інтерес до всього нового;
- широта знань;
- інтелігентність;
- гнучкість розуму, неупередженість;
- бажання вчитися, сприйнятливість;
- готовність брати на себе відповідальність, ініціативність;
- висока працездатність, стійкість до стресів;
- товариськість, комунікабельність;
- готовність до колективної роботи;
- психологічна сумісність;
- сміливість;
- здатність до тверезої оцінки успіхів, що не допускає їхньої переоцінки; вміння спокійно переносити невдачі, виявляючи і аналізуючи причини зриву;
- конструктивність в їхні оцінці;
- чарівність, здатність надихати людей;
- наполегливість, пробивна здатність і т. д.

Узагальнюючи досвід науковців, результати власних спостережень, вивчену літературу, робимо висновки, що творчість виступає мотивом самоосвіти особистості, і як наслідок, веде до новаторства та інноваційної діяльності [6].

Учитель залишається Вчителем до тих пір, поки він професійно зростає. Щаблі професійного зростання вчителя: педагогічна умілість, майстерність, творчість, новаторство.

Просто умілий учитель проводить навчання і виховання на звичайному професійному рівні. Він проявляє педагогічну майстерність, домагається високих результатів у своїй роботі. Крім майстерності, у нього проявляється педагогічна творчість, своїми знахідками він збагачує методичку навчання та виховання.

Під педагогічною умілістю розуміють такий рівень професіоналізму вчителя, який включає в себе ґрунтовне знання ним свого навчального предмета, добре володіння психолого-педагогічною теорією і системою навчально-виховних умінь і навичок, а також досить розвинені професійно-особистісні властивості та якості, що в своїй сукупності дозволяє досить кваліфіковано здійснювати навчання і виховання учнів.

Наступною сходинкою професійного зростання вчителя є педагогічна майстерність. Це якісна характеристика навчально-виховної діяльності вчителя, яка доведена ним до високого ступеня досконалості, проявляється в особливій отшліфованості методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці, завдяки чому забезпечується висока ефективність навчально-виховного процесу. Тобто від звичайної педагогічної умілості майстерність відрізняється тим, що вона є досконалішим його рівнем, високим ступенем використовуваних навчальних і виховних прийомів, а нерідко і їх своєрідною комбінацією. Звичайно, для вироблення педагогічної майстерності вчитель повинен володіти необхідними природними даними, хорошим голосом, слухом, зовнішньою чарівністю і т. д. Незважаючи на важливе значення цих природних, індивідуальних даних, що сприяють успішній педагогічній діяльності, визначальну роль відіграють придбані якості.

Суттєвою специфікою характеризується педагогічна творчість. Поняття «творчість» асоціюється зі створенням «нових культурних і матеріальних цін-

ностей», із самостійною творчою діяльністю в різних областях продуктивної праці, науки і культури.

Педагогічна творчість також містить у собі певні елементи новизни, але найчастіше ця новизна пов'язана не стільки з висуванням нових ідей і принципів навчання і виховання, скільки з видозміною прийомів навчально-виховної роботи, їх певною модернізацією. Педагогічна творчість учителя характеризується внесенням у навчально-виховну діяльність тих чи інших методичних модифікацій, раціоналізацію методів і прийомів навчання і виховання без будь-якої ломки педагогічного процесу.

Вищим рівнем професійної діяльності вчителя є педагогічне новаторство, яке включає в себе внесення і реалізацію нових, прогресивних ідей, принципів і прийомів у процес навчання і виховання і значно змінює та підвищує їхню якість.

Таким чином, новаторство в педагогічній роботі є справжнє відкриття, важливий винахід, який є життєвим подвигом учителя. Ось чому справжніх педагогів-новаторів не так багато. Але головне полягає в тому, що коли вчитель сумлінно і творчо відноситься до своєї справи, опановує передовий досвід, нові психолого-педагогічні ідеї, знаходиться в безперервному пошуку, він буде не тільки домагатися успіхів у навчанні та вихованні, але й вдосконалюватися сам, просуваючись від одного ступеня до іншої в своєму професійному зростанні [12].

Дорослий, на відміну від дитини, в процесі навчання нічого не сприймає на віру. Він оцінює, аналізує, відбирає знання і внутрішньо їх коректує на основі свого досвіду, мотивацій, ціннісних орієнтацій, які у свою чергу, обумовлені етапами дорослішання і соціальним статусом людини.

Як і будь-який процес навчання, підвищення кваліфікації необхідно будувати на основі принципів навчання, але з інших, андрагогічних позицій [2].

Із безлічі відомих принципів освіти дорослих у цілях використання в процесі підвищення кваліфікації рекомендуємо андрагогу наступні:

- Принцип модульного проектування навчального процесу. Його суть у тому, що тому, хто навчається, пропонується серія проблемно-орієнтованих модулів набагато ширше за тематику його освітніх запитів. Із них він може самостійно вибудувати свою освітню програму максимально наближену до його запитів. Модульний підхід дозволяє також гнучко перебудувати модель навчання вже в ході освітнього процесу відповідно до індивідуальних потреб тих, хто навчається. У поєднанні можливого модульного стандарту і модульного проектування передбачаємо створити гнучкішу систему навчання і зробити її диференційованішою за змістом і відповідністю.

- Принцип освітнього супроводу. Всі категорії дорослих, що навчаються, умовно поділяються на дві великі групи. Перша – це ті, які через певні проміжки часу послідовно підвищують свою професійну компетенцію (вчителі). Друга – це ті, хто змінює напрям своєї діяльності (директор, заступник директора, методист). Відносно першої групи безперервне навчання знаходиться постійно під контролем освітньої установи, де прослідковують розвиток освітніх потреб слухачів, чітко визначають, що їм необхідно на кожному наступному етапі їхнього сумісного навчання. Принцип супроводу цінний тим, що ті, хто

навчається, стають відносно постійними клієнтами освітньої установи, а це відкриває можливість і для систематичного прослідковування освітніх потреб тих, хто навчається, й адекватного освітнього їхнього забезпечення. Другій групі потрібні принципово нові знання (випереджального характеру програми навчання), отримавши їх, вони, надалі, також можуть супроводжуватися установами з метою їхнього подальшого вдосконалення.

- Принцип інформаційної повноти і доступності, відповідно до якого освітня установа надає кожному слухачеві максимально повний обсяг проблемно-орієнтованої вторинної інформації, а також всілякі методичні розробки відповідно до його запиту, сприяючи його подальшій самоосвіті. Необхідна допомога представляється в розширенні інформаційних каналів зв'язку за рахунок використання профільних баз і банків даних, різних документальних фондів. Особлива роль у цьому питанні відводиться дистанційним методам спілкування з дорослими, які навчаються;

- Принцип партнерських стосунків між суб'єктами навчання. По-перше, він сприяє створенню природнішої довірливої обстановки і, по-друге, дозволяє тому, хто навчається, також бути в ролі передавача своїх знань як викладачеві, так і іншим у групі – тут набирає чинності активний зворотний зв'язок між суб'єктами освітнього процесу.

- Принцип режиму саморозвитку. При навчанні дорослих у викладача-андрагога помітно зміщується акцент з передачі знань на забезпечення таких умов для тих, хто навчається, які сприяють розвитку навиків і умінь самостійного здобуття потрібних знань, пошуку інформації, створення проєктів саморозвитку і т. д. Це дозволить слухачам поетапно перейти від режиму споживання інформації від андрагога до режиму саморозвитку. Останній режим закладається в рамках освітньої установи і продовжується фахівцем після закінчення навчання. Тому від якості підготовки слухачів у режимі саморозвитку залежить рівень їхнього подальшого самостійного підвищення своєї компетенції.

Орієнтація на наведені вище принципи в системі установ ППО сприятиме багаторівневій освіті та самовизначенню тих, хто навчається, подоланню стереотипів і бар'єрів сприйняття, і також створенню атмосфери відкритого діалогу.

Відомо, що нині сфера післядипломної педагогічної освіти розширилася і включає, окрім загально-прийнятих установ освіти дорослих і його різновидів різні види неформальної освіти (організованого не в навчальних установах спеціально підготовленим персоналом). У цьому випадку навчання перетворюється у сферу освітніх послуг, що діє за замовленням суспільства, держави, соціальних груп, індивідів.

У даній моделі технологія навчання представлена у вигляді системи науково обґрунтованих дій його учасників: викладачів і фахівців галузі, що з високою мірою гарантованості приведе до досягнення поставлених цілей навчання.

Суть і основні параметри технології навчання визначаються характером партнерських стосунків викладача і слухачів.

Запропонована технологія передбачає зміщення провідної ролі у навчанні: від викладача до слухача, до спільної діяльності слухача і андрагога на всіх його етапах (планування, реалізація, оцінювання,

корекція).

Навчання передбачається розпочати з психолого-андрагогічної діагностики слухачів, головними завданнями якої є: з'ясування параметрів навчання фахівців і формування у них стійкої мотивації до навчання.

Діагностика складається з 2-х етапів:

I етап. Визначення освітніх потреб.

1. Виявити конкретну функціональну проблему, в яких областях наук потрібні знання, вміння, навички і якими якостями повинен володіти фахівець. Кінцевий результат цих операцій – прогностична модель компетенції, необхідна для зміни проблемної ситуації людини.

2. Провести аналіз рівня компетенції і попередньої підготовки в тій галузі знань, в якій слухачеві належить займатися.

3. Порівняти реальний рівень компетентності з вимогами прогностичної моделі, визначити недостатні знання, вміння, якості.

II етап. Виявлення характеру й обсягу професійного досвіду.

Цілі: з'ясування всіх параметрів професійної, побутової, соціальної діяльності, що впливатимуть на характер організації та ефективність навчання; визначення можливостей використання життєвого досвіду дорослої людини як одне з джерел навчання його самого або його колег.

Для вирішення вказаних цілей з'ясовуються: психологічні особливості слухачів; когнітивний стиль кандидатів на навчання. На цьому етапі проводяться: діагностичне анкетування, в ході якого слухач опановує технологію самодіагностики освітніх потреб. Далі визначаються стратегії навчання: чергування теоретичного і практичного, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій у тому числі. Проводиться відбір змісту навчання (нестандартний, індивідуальний зміст із урахуванням підготовки слухачів і структуризації змісту (за проблемними блоками, навчальними модулями).

При цьому здійснюється детальне опрацювання змісту стосовно конкретного контингенту слухачів: хто ці фахівці? (чи директори освітніх установ, заступники директора з навчально-методичної роботи, методисти, педагоги) і до виконання ними їхніх функціональних обов'язків.

Вона полягає в наступному:

1. Суттєве ущільнення інформаційної насиченості навчального матеріалу. Це ставить андрагога перед необхідністю ретельно продумувати, що має бути викладене словами, що треба показати за допомогою аудіо-відеозасобів, що запропонувати для самостійного засвоєння.

2. Адаптація навчального матеріалу відповідно до рівня підготовки контингенту слухачів. Але при цьому доступність змісту не повинна завдавати збитку науковості. Обговорення проблем і завдань вимагає певних зусиль, тому що без подолання навчальних труднощів навчання, а тим більше прояв активної зацікавленості в цьому навчанні неможливий. На початку навчального курсу рівень доступності, популярної дохідливості навчального матеріалу планується максимальним. Зі зростанням активності слухачів і формуванням стабільних груп, складність пропонованих для вивчення питань незмінно підвищується. Так, на перших заняттях деякі положення з даної галузі знань можна пропонувати у вигляді

аксіом, а надалі ставити перед слухачами проблеми для обговорення. На перших заняттях можна однобічно освітлювати ті або інші поняття і закономірності, а надалі давати всебічне висвітлення, що спонукає до дискусій.

3. Зміст освіти гранично орієнтується на практичне застосування, тому що слухачі прагнуть відразу ж застосувати отриману інформацію після її отримання або обговорення (особливості дорослого). Для цього андрагог конструє зміст освіти за кількома напрямками: теоретичні (наукові знання); їхня значущість і застосованість на практиці; конкретні рекомендації щодо застосування.

Інколи слухачі досить погано сприймають першу із цих позицій. Тоді викладач повинен переглянути логіку викладу: спочатку обговорюватиме поточну практику, властиві їй переваги і недоліки; потім розкриє теоретичні основи явища, що вивчається; а після проявленого інтересу до теорії дасть рекомендації щодо усунення тих або інших недоліків практики, але вже на базі засвоєних теоретичних знань.

Далі підбираються засоби, форми, методи навчання з урахуванням психолого-андрагогічних характеристик, життєвого досвіду, і когнітивних стилів.

Треба зазначити, що відібрані методи навчання, зазнали значні зміни у зв'язку з гнучкою організаційною структурою, змістом освіти, що збагачується, і особливостями навчання дорослих.

Як відомо, до традиційних технологій навчання дорослих відносять фронтальну форму навчання і лекційно-семінарсько-залікову систему, структура якої така: спочатку навчальний матеріал дається групі лекційним методом, а потім опрацьовується (засвоюється, застосовується) на семінарських, практичних і лабораторних заняттях, результати засвоєння перевіряються у формі заліків. Як правило, ці форми навчання (без емоційної дії викладача) призводять до пасивності або видимості активності слухачів.

Пропонована нами «проблемність» якісно змінює характер взаємодії андрагога з дорослими людьми. Виникає потреба в групових обговореннях, діалозі, як нормі міжособистісної взаємодії, в якій всі учасники бачать себе рівними. Таке навчання стає не лише ефективним засобом пізнання, але й засобом ціннісного осмислення особистістю свого ставлення до світу, до самого себе.

Для більшої ефективності процесу навчання в системі післядипломної педагогічної освіти нами була запроваджена одна з форм процесу навчання – Регіональна школа новаторства (РШН) та Зональні школи новаторства (ЗШН).

Виходячи з вищезазначеного та з метою реалізації положень Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, відповідно до листа ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України від 26.06.2012 року № 01-02/392 «Про рекомендації щодо участі у заходах науково-методичного супроводу професійного розвитку керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у межах діяльності Консорціуму закладів післядипломної освіти в 2012/2013 навчальному році» була створена Полтавська регіональна школа новаторства (РШН) та розроблені її Положення. Поява РШН – це вияв необхідності сучасного ефективного науково-методичного супроводу системи післядипломної педагогічної освіти по вирішенню завдань розвитку

й забезпечення стратегічних і тактичних дій щодо постійного вдосконалення фахової майстерності освітян Полтавської області.

Педагогічна проблема РШН – «Впровадження технологій новаторської діяльності в контексті розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у післядипломній освіті».

Метою діяльності РШН є посилення новаторського руху в освітньому просторі регіону, виявлення, популяризація педагогічних технологій, проектів тощо та всебічне впровадження їх у педагогічну практику, підвищення фахового рівня керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної педагогічної освіти Полтавської області.

Робота РШН відбувається за такими напрямками:

- розвиток професійної компетентності педагогічних працівників, підвищення результативності та якості навчально-виховного процесу завдяки впровадженню нових педагогічних технологій і методик науково-методичного забезпечення діяльності освітніх округів в умовах реформування освітньої галузі;
- визначення актуальних потреб щодо науково-методичного забезпечення інноваційної діяльності педагогічних працівників;
- організація підвищення професійного рівня слухачів РШН на науково-методичних засадах шляхом залучення до роботи в ній науковців і фахових викладачів і методистів;
- нові форми впровадження і поширення передового педагогічного досвіду як необхідна умова створення інноваційного освітнього середовища;
- бібліотеки Полтавщини на допомогу розвитку освіти в регіоні;
- діяльність методичних служб в умовах єдиного освітнього простору;
- організація роботи зональних шкіл новаторства (ЗШН) Полтавського регіону.

Основними завданнями РШН є:

- вивчення й популяризація інноваційних педагогічних технологій, вирішення проблем оновлення й модернізації науково-методичного забезпечення навчальних закладів області;
- пропаганда перспективних моделей новаторського досвіду з актуальних проблем педагогічної та управлінської діяльності;
- підвищення фахової компетентності й майстерності педагогічних та управлінських кадрів;
- організація професійної взаємодії та співпраці фахівців із питань післядипломної педагогічної освіти з різних регіонів України, обмін досвідом роботи РШН та ЗШН;
- сприяння створенню інноваційного освітнього простору післядипломної педагогічної освіти через упровадження досягнень психолого-педагогічної науки в освітній процес навчальних закладів області.

Регіональна школа новаторства тісно співпрацює із Зональними школами новаторства, що створені на базі рай(міськ)методкабінетів визначених управлінь освіти виконавчих комітетів і відділів освіти міських рад і райдержадміністрацій.

Одним із інформаційних партнерів РШН є Всеукраїнський науково-практичний освітньо-популярний журнал «Імідж сучасного педагога». З метою науково-методичного супроводу професійного розвитку керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників за 2012–2013 рр. були видані такі тематичні спецвипуски: «Реалії продуктивної освіти»; «Реа-

лізація компетентного підходу у початковій освіті»; «Професійний розвиток педагога в Україні та зарубіжжі»; «Інформатична компетентність педагога»; «Модернізація післядипломної педагогічної освіти»; «Новаторський рух у післядипломній педагогічній освіті України».

Організаційно-методичними формами діяльності РПН можуть бути: науково-практичні конференції, методичні фестивалі, методичні студії, семінари-практикуми, лекції, тренінги, форуми, круглі столи, консультації, творчі звіти тощо; презентації авторських лабораторій, опорних навчальних закладів; моделювання навчальних занять; обговорення й рецензування педагогічних та управлінських проєктів; виставки педагогічних ідей і технологій; створення творчих груп із педагогів, які бажають розробити методичний матеріал за певною темою; створення «проблемних» груп для вивчення й аналізу конкретної педагогічної проблеми; самостійна робота запрошених до участі в РПН і ЗПН для опрацювання відповідної літератури, застосування у навчально-виховному процесі окремих інноваційних методів, прийомів, засобів, форм роботи, елементів інноваційних технологій тощо.

Щорічно у межах роботи РПН проводиться розгляд методичних напрацювань. До координаційної ради подаються матеріали, які презентують досвід щодо використання сучасних педагогічних технологій, інноваційних методів навчання та виховання у навчальних закладах області з метою створення електронної бази новаторського досвіду.

На першому етапі діяльності РПН було проведено фестиваль «Золотий фонд уроків Полтавщини» у мережі Інтернет. Надійшло 165 заявок, з яких подано авторських розробок 134 із 24 міст/районів Полтавської області за 23 навчальними предметами. Було визначено 19 кращих мультимедійних уроків.

Нами проведені дві методичні студії учасників Полтавської регіональної школи новаторства. Перша – з проблеми «Впровадження технологій новаторської діяльності в контексті розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у післядипломній освіті», в якій брало участь 28 осіб: науковці вищів м. Полтави і Кременчука, представники відділів освіти, методисти РМК та ММК, директори, заступники директорів з 22 районів області.

Мета роботи студії: визначити пріоритетні завдання щодо діяльності Полтавської регіональної школи новаторства, вирішити організаційні питання щодо формування ЗПН, сприяти посиленню новаторського руху в освітньому просторі регіону, популяризувати педагогічні технології, проєкти тощо та всебічно впроваджувати їх у педагогічну практику, підвищувати фаховий рівень керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної педагогічної освіти Полтавської області.

Під час роботи обговорювалися питання про науково-методичне забезпечення діяльності освітніх округів та координацію науково-методичної роботи навчальних закладів в умовах єдиного інформаційно-освітнього середовища, про організацію науково-методичної роботи з педагогічними працівниками в умовах Кременчуцького центру педагогічної освіти «Новатор»; про співтворчість кафедр педагогічної майстерності як фактору оновлення змісту науково-

методичної діяльності в установах і закладах освіти; про психологічний супровід організації діяльності, шкіл новаторства; про педагогічний досвід як чинник оновлення змісту науково-методичної діяльності про інноваційні підходи до формування та розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у системі безперервної освіти.

У рамках Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток освітнього округу Кременчучини «Профільна освіта регіону: досвід, перспективи», що проходила на базі Кременчуцького інституту Дніпропетровського університету імені А. Нобеля, брало участь 19 учасників Полтавської регіональної школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної педагогічної освіти. Розглядалося питання науково-методичного забезпечення освітніх округів області та профілізації на прикладі освітнього округу Кременчучини. У рамках конференції пройшла друга методична студія РПН із проблеми «Інноваційні підходи до формування та розвитку професійної компетентності педагогічних працівників у системі безперервної освіти». Обговорювалось питання діяльності Центру педагогічної освіти «Новатор», була зосереджена увага на розвитку новаторських ідей в умовах освітнього округу та на інноваційних підходах в освітньому окрузі, відбувся обмін досвідом координаторів ЗПН.

Висновок. Зазначимо, що процес навчання в запропонованій технології побудований на подоланні багатьох проблем нинішньої післядипломної педагогічної освіти: скороченні часу навчання, підвищенні його якості, об'єктивізації критеріїв оцінювання, орієнтації навчання на конкретну людину, навчання «до результату» замість традиційного «за часом».

Отже, організація навчання в РПН і ЗПН з урахуванням принципів освіти дорослих із андрагогічних позицій дозволяє слухачам у ході навчання управляти своїм розвитком. Це управління розвитком представляється як структура, в яку входять звернення педагогів один до одного, тобто інтерактивного навчання, постійно збагачувати форми, методи та прийоми роботи, враховувати у навчально-виховній роботі особливості сприйняття нового, нові способи діяльності в післядипломній педагогічній освіті.

Література

1. Андрагогика постдипломного педагогічного образования: научно-методическое пособие / под ред. С. Г. Вершловского, Г. С. Сухобской. – СПб.: СПбАППО, 2007. – 196 с.
2. Капитанская А.К. Принципы и организация процесса обучения с андрагогическими позициями / А.К. Капитанская [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.orenclass.ru/node/9213>
3. Клокар Н.І. Андрагогічна модель підвищення кваліфікації педагогів на засадах диференційованого підходу [Електронний ресурс] / Наталія Іванівна Клокар// Народна освіта. – 2007. – №1. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-1/07knizdp.htm>. – Заголовок з екрану.
4. Лук'янова Л.Б. Концептуальні положення освіти дорослих [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rusnauka.com/7_NND_2009/Pedagogica/43099.doc.htm
5. Матвеев, Владимир Фёдорович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Вікіпедія [ru.wikipedia.org/wiki/Матвеев, Владимир Фёдорович](http://ru.wikipedia.org/wiki/Матвеев,_Владимир_Фёдорович)
6. Новаторство | Блог Самоорганизатора [Электронный ресурс]. – Режим доступа: tekstamania.ru/255.html
7. Олійник В. Післядипломна педагогічна освіта / В. Олійник // Енциклопедія освіти / АПН України; [гол. ред. В. Кремень]. – К.: ЮрінкомІнтер, 2008. – С. 682–683.
8. Педагогика. Система педагогических наук [Электронный ресурс]. – Режим доступа: raidaogods.com/?p=4
9. Протасова Н. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку / Н.Протасова. – К., 1998. – 176 с.
10. Протасова Н.Г. Теоретико-методичні основи функціонування системи післядипломної освіти педагогів України: автореф. дис. ... докт. пед. наук / НПУ ім. М.П. Драгоманова. – К., 1999. – 31 с.
11. Сектор андрагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.loippo.lg.ua/centr_andragogik.htm
12. Ступені професіонального росту учителя: Школа успешного учителя [Электронный ресурс]. – Режим доступа: edu-lider.ru/stupeni-professionalnogo-rosta...
13. Шарко В. Д. Андрагогічний підхід до організації навчання вчителів у системі післядипломної освіти / В. Д. Шарко. – Херсон, 2003. – 96 с.